

Lời nói và câu đố dân gian

Tác Giả: Trán Bình Minh

Thứ Ba, 18 Tháng 11 Năm 2008 07:05

Nếu ở các thôn xóm hát ví, trống quân tháng đián ra ở đình làng, sân bãi mang tính hội hè, tập thể thì với thi loái đố này chủ đián ra trong nhà, ngoài ngõ, mang tính chủ gia đình, bán bè, làng xóm, tuy nhiên nó cũng kích thích trí tuệ tháng tháng phong phú của người nghe, người đố, gây nên những trận cười sáng khoái trong những lúc an nhàn, tháng giã, sau khi phái "than đá" vì công việc, nhà cửa, ruộng đáng bán bè, cướp bóc.

Trò chơi chủ nghĩa này thực sự là một nghệ thuật ngôn từ, bắt nguồn từ đời sống dân dã nên đời tháng đố ở đây cũng bao gồm tất cả loại vật, số việc liên quan đến công việc của nhà nông, ánh lên nét cười dí dám, hồn hậu mà không thể bỏ qua cái nhìn phán thác của ông cha, cách tháng đố tác bắt của ở ngoài đời.

Bán bè cười mác lao xao

Quáng đi đâm vào, kêu ái má ái

Thích quá là thích quá thôi

Nhìn chán rồi quáng vào rồi nái náu canh

Ngoài câu chính tháng hay đố có truyện tháng có câu đố bán khác:

Đáy đáng cười mác xanh rì

Muán đi thì đó phái quáng mát chân

Thò vào chuyán đáng xa gần

Lời nói và câu đố dân gian

Tên: Trần Bình Minh

Địa chỉ: Ba, 18 Tháng 11 Năm 2008 07:05

Rút ra chủ đề: bài tiên nhân nhà mày

Tên xưa của người dân đã quen ăn trầu, phở bình nhật trong gia đình em, dù là đũa hay củi câu chuyện thì cách thức cũng giống nhau, mỗi người một miếng, gặm miếng cau tười hoặc khô, miếng phở lá trầu không có quýt với kèm theo miếng vôi. Nghiu trầu ng hợp còn dốt thêm củi vài sợi thuốc Lào, vì thế mà có câu đố sau:

Trầu này ăn với cà kheo

Lấy tay chực... lười ròi đèo nôm lông

Trầu này tưng ngung, tưng ngung

Ăn vào trai gái phở lòng, tưng ng tưng

Mục đích của số đố ch này (đố tục giêng thanh hay đố thanh giêng tục) để gìn giữ nhữm gây sự ngợc nhiên cho đố i phúng, t đố mà b t thành tiếng củi s ng khoái:

Sàn sọt nh lá chu i khô

Hai bên nôm c ch y nh h Long Vân

T quan cho chí đ n dân

Lời nói và câu đố dân gian

Tác Giả: Tr&n Bình Minh

Thứ Ba, 18 Tháng 11 Năm 2008 07:05

Ai cũng phải uống... Long Vân chi h

(Đôi bạn s a m)

Hai phương pháp này từ lâu đã trở thành vũ khí chuyên dùng của người dân, đôi khi sa vào sự tức t, dân dã nhưng vui vẻ, trung, ai nghe cũng bất á nh, giật mình.

Ông Long đâu đi mỹ huy n

Chăn dê mà i... bạn quên dê rồi

Xin đừng bắt ch c, tr i i

Chăn tôi mà i... bạn tôi sao đành?

(Ch i ng bạn g phía sau)

Súng máy ra đi sau các s n phẩm của nhà nông như cày cu c, li m, mai, nhưng do đ t n c tr i qua binh đao, khói a, tri n miền tranh ch ng gi c ngo i xâm nên cũng đ c đ a vào thành đ i t ng đ vui của người dân:

Lòng đen mi ng b c

Th ng vác lên vai

Lời nói và câu đố dân gian

Tên: Trần Bình Minh

Thị trấn Ba, 18 Tháng 11 Năm 2008 07:05

Đến nơi đi xuống

Cho các rặng đôi chân

Tay anh bóp đùi

Mình em là làng

Lúc thỏ a và lúc bí vờn hiên lạnh khiêm nhúng, thúng đùng đùng chửi đũa mồi khi có chửi, dúi con mọt cưa ngói đi cũng trăn nên táo tợn mĩ nhòm mọt đám cốp:

Hai ngói cùng hòm, khác tên

Mua vớ mồi kịt nhân duyên vớ chớng

Cười xong đùng cớ trong phòng

Mồi khi giếc đùn đùng lòng xông pha

Chớng đi trớ c phá cớ a nhà

Vớ kia bớ t sớ ch đàn bà trớ con

Tên gọi cớ a mồi ngói qua tống giai đôn u thớ, trớng thành cũng hiên ra thớ t bớ t ngớ, ngớ

Lời nói và câu đố dân gian

Tác Giả: Trán Bình Minh

Thứ Ba, 18 Tháng 11 Năm 2008 07:05

ngĩnh, rät đä bä liên täng thành mät sä täc tän khác:

Đàn ông ai cũng có

Dài ngắn có khác nhau

Län lên đi tìm vä

Läi hóa thành cäa chung(!)

Tä läi ăn täng nói hàng ngày trä thành câu đä, bao gäm cä đä chä, đä ý đä hình, đä vät... quä là mät nghä thuät, con đä đäng đi cäa câu đä tính ra đän nay đã träi qua hàng nghìn năm, cä xäa nhät nhängän đèn đäu leo lét trong đêm, trä cä thäi buäi con ngä i làm ra ánh sáng:

Väa bäng giät máu

Suät sáu gian nhà

Thách cä đêm đen

Träng träng mät mä

Ngän näc ngät không bao giä khô cän cäa tình yêu tính đäc cũng luôn đäc đäa vào trong câu đä cä nhä mät lä vät tán täng đäi dào cäa cuäc säng:

Lời nói và câu đố dân gian

Tài liệu: Giáo trình Trắc nghiệm Bình Minh

Thầy: Ba, 18 Tháng 11 Năm 2008 07:05

Năm cô đứng bên này sông

Năm anh xuống sông vào rặng năm cô

Suốt đời đi đứng tỏ hô

Khi mồi khi thớt, khi vôi lầy nhau

(Khuy và khuy t áo)

Cuộc sống thiêu tình yêu sẽ trôi đi mất cách nào , nhưng cây thiêu ánh nắng mặt trời, chính vì vậy đời tình yêu đôi lứa - vốn luôn đổ đổ coi là đời tài vĩnh hằng của văn học nghệ thuật cũng thấm ng xuyên suốt hiên trong câu đố cổ:

Cho hay duyên nợ bời trời

Vết chong âu yếm chong rọi nhau ra

Tên vào tên khúc dân ca

Tuy hai mà cũng ch là một thôi

(Đôi Sam)

Lời nói và câu đố dân gian

Tác Giả: Trán Bình Minh

Thứ Ba, 18 Tháng 11 Năm 2008 07:05

Ngän säng trào dâng không ngäng cäa loài ngä i thông qua bän năng tính däc thä hiän rõ nét trong câu đä xäa:

Chäng mät bên,

Vä mät bên

Đän đêm mäi khít

Rin rít kêu rên

(Hai cánh cäa, hoäc cäng)

Sän phäm cäa nän văn minh nhân loäi khi con ngä i biät sä däng đäng hä đä tän däng thäi gian trong cuäc säng hàng ngày cũng đäc đäa vào thành đäi täng đä đä, ví dä:

Trăm năm täc mät chä đäng

Ngày mä i hai khäc trong lòng nào quên

Không sông, không bän, không miän

Đâu vùng näc biäc, gäi tên thành... hä ?

Lời nói và câu đố dân gian

Tên: Trần Bình Minh

Địa chỉ: Ba, 18 Tháng 11 Năm 2008 07:05

Một loạt các câu đố về các đồ vật cây quả cũng như hiện tượng thiên nhiên càng khiến người thu thập chữ nghĩa đố đả cạ ngỡ ngàng:

Không trắng mà mọc (cà)

Không hực mà hay (chim hót)

Không vê mà tròn (quả bóng)

Không bào mà nhún (cây chuối)

Không uốn mà ngay (cây cau)

Không vay mà trả (nộp thuế)

Không vẽ mà sáng (bầu vú phở)

Không bóng mà kín (quả trứng)

Không đấp mà cao (Núi)

Không đào mà sâu (biển)

Không chực mà đui (đêm)

Lời nói và câu đố dân gian

Tên: Trần Bình Minh

Địa chỉ: Ba, 18 Tháng 11 Năm 2008 07:05

Không sấm mà đố (mặt trời)

Không gõ mà kêu (sấm)

Không kêu mà rống (múa)

Một vài ý nghĩ, suy tưởng không thể nào nói hết cái hay, cái đẹp, sự độc đáo, trí tuệ sắc sảo đã được người xưa đúc kết lại. Rất mong còn có dịp tiếp thêm.

Đu to Hà Nội 5-11-2008